

BISERICA și ȘCOLA.

Revista bisericească, școlastică, literară și economică.

Ese odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul abonamentului:

în Austro-Ungaria pe an 5 fl.—cr.
 „ „ „ jum. an 2 „ 50 „
 „ „ „ în România și străinătate pe an 7 „ — „
 „ „ „ „ „ j. a. 8 „ 50 „

Prețul inserțiilor:

Pentru publicațiile de trei ori ce conțin
 cam 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte
 4 fl. și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze la Redac-

ția la „BISERICA și ȘCOLA“

Iar banii de prenumerație la

„Tipografia diecesană în Arad.“

Rezultatele produse în biserica română gr. or. dela restaurarea Metropoliei.

(Continuare și fine.)

Biserica trebuie să fie activă: „Învăță, cărtă cu vreme și fără vreme.“ Se cuvine se fie fără prăvălie etc. 1). Mai încolo despre ocupacinele statimătore 2), și despre îndatoririle unui paroh și scim. De unde scim dar că se împlinesc acestea, de unde scim ce rezultate sunt în fie-care parohie? Dela protopopul? De unde scim că protopopul împlinesce îndatoririle sale prescrie din Compendiul Drep. canonic? Scim că preoții se distingă, dară nu scim pen-mee, și scim că puțin se face, iară cuvântări bisericești nici de fel. A începută a se reclama supra acestei îndatoriri prin sinode și prin societățile mirenilor. Se ne întrebăm însă de se pot cuvânta în tot locul prin bisericești? Recu-șcem că avem ați preoți cu ore cari studii pe partea cea mai mare a Metropoliei noastre, dară n'avem predicatori. Tote au învățat științelor bisericești, numai cea ce este de lipsă bisericești: oratoria și cântarea, ceremonialul nu se-au învățat. E plăcut să constatăm că juriștii, medicii, profesorii, medicii români pe cari mulți au crescut în bisericești, se pot compara cu ai străinor, dar e dureros că preoții nu se pot compara. Când mireni au mai multă putere de cuvânt credințele și părerile lor se lătesc căci are cine se le combată, așa ca se-i convingă prin urmare convingerile lor se propagă.

Prin esemplul faptelor, prin morală, încă impun mulți preoți, din contra unii dau scandal. — Preoții cari vor se trecă ați de culti spun că conștiința de la cele ce propagă și caracterul lor și se declară de liberali fiind contra așei religiniei și negresit și contra ceremonialor bisericești. Astfel trec ei de liberali,

de progresiști și de culti. Ceremonialul public în multe locuri nu atrage pe creștini la bisericești și la credință, din contra îl respinge mai ales când se servește sobornicesc; când esu cu crucile; când îngrăgă; când se verșesc tainele etc. De ce? Că nu au pândire de faptele lor; nu au simțu nici cunoștința de o bună ordine și nu au știință de musica bisericească chorală. Deci ce se atragă pe creștini culti la bisericești?

Imorală a începută a predomini la mulți preoți; tote și pentru tote interesul, mamonul îl avem înainte. Când și cum s'ar putea scote mamonul din bisericești? După viața bisericească din seculi dintăi ar cădea în competența Epitropilor, iară rugăciunea în îndatorirea preoților, căpătându-și dela acestia competența lor, căci „nu faceți casa tatălui meu casa de neguțatorie.“

Rezultatele oficiilor bisericești cutesc a dice, că sunt tot acelea ca înainte cu 20 de ani. Tocmai multe și din oficiile protopopesce intru nimica nu sunt mai deosebite. Și ați ca și mai înainte, de ai patroni, de ai bani câștigi drepturile. De nu ai nu osteni, că nu câștigi nimica. Pare că cu intențiune se lasă tîrgul cu Protopopul și acm, ca înainte, căci în concursurile pentru întregirea protopopiatelor sinodele protopopesce nu au precisat competențele lor. Ascultați graiul creștinilor când esu ei dela oficiul protopopescu! Ar fi se lasă ei cu o mângăere, cu o laudă, cu o pietate. Am vrut se dică că preoțimea își perde increderea de părinte pentru că puțin fapte părintesci face. Am adus altă dată la vaza bisericești mai multe motive, întonându că ați numai faptele mari susțin demnitătea preoților, altfelă căderea lor din di în di se observă.

Nu numai grija de suflet, ci și ajutorul trupesc al creștinilor adevă graja de ocupații

1) Ap. Pav. cătră Tim. c. 3. v. 1—5. — 2) §. 181 și 186 ap. Dr. Canonii.

nea loră cade în datorița preoților. „Vedend Christos că poporū multū vine după dēnsul, dise Filip, de unde vom avē pāne se mănānce acestia? Dațile voi dise M. Christos „pāne se mănānce.“³⁾ „Am fost flāmēnd mi-ați dat māncare, am fost setos m'ați adāpatū, am fost golū m'ați îmbrācatū“ etc. Ce ați făcutū unuia din acestia mie mi-ați făcut. 4) „Nu sta fără de lucru, ci vino și tu și lucrā în via mea etc. etc. Prin acestea și alte învățături evangelice sunt îndrumați preoții a îngriji și de trupulū și ocupāciunea creștinilor sēi. Se înțelege de sine, că dacā faptele bune din acēstā lume asigurēzā viața de veci, atunci trebuie se îngrijim de ocupāciunea creștinilor, că prin ocupāciune se facū faptele bune sau rele, precum e ocupāciunea și lucru.

Biserica romānă gr. or. din Transilvania și Ungaria e destulū de ocupatā, e destulū de activā, căci ce facū Sinódele parochiali, protopopesci și diecesane? Și ce e sinodulū? este adunarea Păstorilor și a Învētaților bisericesci și are chemarea a îngriji despre moralitate, despre obiecturile și orānduețele bisericesci. 5) Sinódele sunt și naționale a unei națiuni etc. Ce rezultate ne au datū Sinódele parochiale, protopopesci și diecesane dela anulū 1868 și pānā aci în privința moralei și a orānduețelor bisericesci? Eū nu le potū descrie, nici reasuma. Recunoscū că s'a făcutū o administrație cu controla puținelorū averi bisericesci și acelorū mai însemnate diecesane, — că s'a îmbunătățitū unele salarii și s'au făcutū unele normative cari nu se păzescū. Cine nu crede se frunțărăscā protocólele Sinódelorū. În privința religiosității și moralei nu știu ce s'a făcutū. Nu s'a făcutū nici o dispozițiune de a se controla acestea, nu s'a făcutū nici unū raportū despre implinirea sēu ne implinirea datoriilor preoților și a Învētaților și așa nici unū impuls și nici o recunoscere acelorū ce vor fi făcutū câte ceva.— Póte să se fi făcutū, ca și înainte de 20 de ani ceva pentru lingușitori și pentru cei ce au patroni, darā nu a fost o referadā despre ceea ce au făcutū ei ca se-l imitețe și alții. Și ce se putea și se póte face prin Sinóde asupra religiosității și moralei? În Sinódele parochiali acea ce prescrie § 23 p. 13, 14 și 16. din Stat. Org. adecā: „a îngriji pentru religiositatea și moralitatea membrilor parochiali“ a apēra vadā bisericii care tocmal membrii Sinódelor o scadū și a sprijini pe sōracl; iarā despre implinirea acestora îngrijesce § 9 din Stat. Org. Cui se dau protocólele Sinódelorū parochiali? Cea ce are Sinodulū parochialū, are după § 63. din Stat. Org. și Sinodulū protopopescū, care aci

figurēdā ca o ceremonie; iarā despre Sinódele diecesane am dis că aratā protocólele lor rezultatele, cari cumpānite cu spesele lor de câte douā mil floreni pe anū, în 14 ani 28,000 fl, nu stau în ecuilibrū.

În urmă credū că esența din chemarea Sinódelorū și a funcționarilor bisericesci e neglijatā. De religiositate și moralā nu s'a îngrijitū destulū. Am credutū, că unele reflecțiuni fără patimā sunt spre atențiune și spre impuls cātrā acea direcțiune, căci: „de slujesce cineva mie se-mi urmeze.“ 6) „Duchulū Dnului m'au trimisū bine a vesti sēracilorū; a tamadui pre cei adrobiți cu ișima și a mărturisi celorū robiți slobođire.“ 7)

VARNAVA.

Papismulū și starea actualā a Bisericii ortodoxe în Regatulū Romāniei.

de
Episcopulū Melchisedecū.

(Continuare).

II.

Noi acum sā ne ocupām mai în detaliū cu ceea ce s'a făcut pānā acum la noi cu biserica, carea ne privesce în primul rang.

Strămoșii noștri au fost fórtē dedați credinței religioase. Ea îi înputernicea în luptele și necazurile vieței ordinare și politice, ea hrānia nădeidele lor la unū viitorū mai bun. Ei, putem dice, se nāstau creștini, simțul lor religios se desvóltā în casa părințel, prin pilda cea bună a părinților, prin frecuentarea regulatā a cultului divin unde în fruntea poporului se afla totdea-una cei mari, boerii cu familiile lor, și la țarā și în orașe. Boerii singuri cetiași și cāntau la stranā; ei întrețineau servitorii bisericesci, ei făceau și întrețineau bisericile. Exemplul lor îl urmau și cei mai mici. Monastirile nu mai puțin, prin pietatea și ospitalitatea lor, întrețineau spiritul religios. Hramurile monastirilor erau zile de devotament și petrecere pentru toți în deobște. Boerii întrețineau pe la bisericile lor școlii poporale, pentru formarea servitorilor bisericesci și pentru cārturarii poporului. Cālugării și dascălii sau diacii de pe la biserici formau și ei școlii mici populare. Mai târziu s'au înființat și școlle mai înalte prin capitale, unde între altele se preda și theologia, pe cât le trebuia atunci.

Pe la începutul veacului present, s'a înființat în Moldova cel întâi seminar pentru cultura clerului în Monastirea Socola, unde, pe lângā învățământul general nasial se da și cel theologic, întrū o sferā negrū puțin desvóltatā. Durata lui însă nu a fost lungā, căci reshelul ruso-turc dela 1806—12 a închis seminarul. După încheierea păcei iarāși s'a deschis seminarul; dar iarāși fu împedecat de revoluțiune de mu întēplatā sub Calimach, apoi prin eteria grecească și prin reshelul ruso-turc dela 1828—32, când edificiul seminarial s'a prefăcut în casarmā la care ocazional a și ars. S'a deschis din-noū tocmā la 1834. Tot atunci s'au înființat și în Muntenia câte unū seminar prin fie-care eparchie. Aceste seminarii însă au nise cursuri mici și puțin desvóltate din cauzā ierarhii țerei, fiind înșiși puțin luminați prin învăț

3) §. 6 Elem. Dr. Canonic. — 4) Ioan Ev. c. 42. — 5) Luca Ev. c. 19.

6) Ioan Ev. c. 25. — 7) Matei Ev. c. 16.

toră, nu simțau necesitatea unui cler cult și înzestrat cu multă știință, ba încă avea prejudețul că multa învățatură strică omeni.

Între acestea societatea civilă a luat o mare prefacere: unii au avut mare cătră libertățile politice și individuale. S'a organizat țara pe principii nouă, s'au înființat școli publice primare pe la orașe și sate, gimnasil și licee. S'au trimis de guvern și de particularii avuți o mulțime de tineri prin străinătate, mai ales în Franța, ca să se lumineze acolo la focarele științelor, și să aducă și propage în patria lor cunoștințele acolo dobândite. Au venit încă și mulți streini, bărbați și femei, mai ales francezi și poloni, cari au deschis în țară pensionate private de băieți și de fete, unde omeni avuți dădeau și dau până astăzi spre creștere și instruire pe copiii lor. Streinii aceștia însă nu cresc și nu instruesc pe elevii lor. Tinerii, cari s'au dus în Franța, mai ales acei așa numiți „feciori de bani gata,” puțini au dobândit o cultură sănătoasă, cei mai mulți s'au dat la desfrânări și s'au însușit ideile cele mai estravagante, au pierdut cu totul sentimentele creștinesci și naționale, și după ce s'au înturnat a casă, au continuat viața fiului celui pierdut din Evanghelie, până ce și-au pierdut totă averea clironomisită dela părinți, și materială și morală, și împreună cu acesta și însemnătatea lor politică și omenescă. Pe de altă parte tinerii studenți români, duși în străinătate fără cultură religioasă, au dat acolo peste o ură și dușmănie mare în contra religiei și a bisericii, ură și dușmănie propagată în școlă sistematic în contra absolutului și a tendinței lor de predominare a papismului asupra societății laice. Ura liberalilor francezi și germani în contra bisericii papiste, și-au apropiat-o și studenții români și viind în țară o au aplicat asupra bisericii lor naționale, și au lucrat în contra ei la toate ocaziunile favorabile pe ascuns și fățiș. O au desprețuit, o au defăimat, ca pe un lucru netrecător, au curmat ori-ce relațiune duhovnicescă cu biserica, au ridiculizat cultul divin și clerul; cei mai buni au rămas indiferenți cătră religie și biserică, socotindu-le ca niște superstițiuni proprii clasei țărănești. Unii au combătut sub pretexte politice, pretinzând că religia orthodoxă a Românilor ar putea servi ca o punte pentru politica cuceritoare a Rusiei. Alții au venit cu idei socialiste, în contra proprietății și a moralei creștine, carea apăsă principiile cele sănătoșe pentru ordinea socială. Aceștia nu văd triumful lor, de cât în ruinarea bisericii și în stingerea simțului creștinesc în popor. Mai sunt adunările secrete ale francmasonilor, alii cărora cosmopolitismul și întâmpină pedică în biserică, carea nutrește simțul național al poporului, și ei o defăimă și propagă în tinerime ideile lor anti-române. Boerii noștrii cei mai mulți, nu se mai duc acum la biserica românească, nici nu îngrijesc de dânsa, ca mai înainte, ci au lăsat-o pe socotela țeranilor, cari la rândul lor obosiți de multe necazuri și suferințe, și ei rar se mai duc la biserică, în cât bisericile au rămas goale, și pe ce merge se mai golesc. Ba nici profesorii și învățătorii, cari sunt datorii a cultiva simțul religios și național al poporului, ori nici decum, nu se duc la Biserică; deasemenea și elevii ei. La rari școle este câte un preot, mai ales cababil, pentru predarea religiei creștine, ba chiar programele este destinat pentru acesta abia două ore pe săptămână numai la clasele începătoare.

Nu de mult, repozatul Ministru de Culte — Conta,

propusese un proiect de lege al instrucțiunii publice, prin carele scoțea cu totul de prin școlile publice învățământul religios. Alți neofiti ai culturii acestei superficiale și fără nici o educațiune națională și creștinescă, ci cosmopolită, se numesc pe sine liber-cugetători, combat cu înverșunare biserica și ideile creștine, atât pe catedrele școlilor, cât și prin conferințe publice, și prin scrieri, răspândind în popor darvinismul, că adevărat omul este format din maimuță și că are aceeași sôrtă ca și animalele; combat esistența lui Dumnezeu și nemurirea sufletului, spuind, că toate funcțiunile sufletesci se mărginesc în orier, și că aceea parte a crierului, carea a servit până acum de receptacul al religiei, trebuie atrofiată prin necredință și prin înstreinare de tot ce aparține religiei. Prin urmare, omului nu i rănăne în lume altă țință, de cât satisfacerea instinctelor fizice și procurarea mijloacelor materiale. În asemenea confuziune intelectuală și morală, se înțelege dela sine, că biserica noastră națională merge spre decalenta, cu atâta mai vârtos, că clerul nostru de sus până jos n'a fost pregătit pentru a rezista cu forța intelectuală și morală în contra acestui uriaș rezboi al ideilor subversive, ce au înăpădit așa repede preste țara și biserica noastră națională. Seminariile noastre sunt rău organizate și lipsite de direcțiunea specială, carea trebuie să dea elevilor caracterul apostolatului creștinesc; ele merg pe aceeași cale ca toate celelalte școli din țară de cultură generală, sub aceeași direcțiune a Ministerului instrucțiunii publice, și subtrase mai cu totul dela înriurirea episcopilor. Preoții eșii de prin seminarii au o pozițiune socială puțin avantajoasă; ei trebuie să lucreze totă viața lor pentru nutrirea lor și a familiei, din care cauză ei uită și cea ce au fost învățat în școlă; de aceea ei nu fac altă decât seversesc cultul obișnuit în zilele de sărbătoare. Predică nu se aude prin biserică, pilda cea bună în traiu foarte adese lipsește, unii din ei țin crâșme prin comune, ca să și procure ceva mijloce de esistență, cu alte cuvinte — imităză pe jidani în corumperea poporului cu băuturi spirituoșe; alții disperăți de greutatea pozițiunii lor, se dau înșiși la beție, împreună cu țeranii; alții se înșoțesc cu furii; alții târguesc cu serviciile religioșe, când locnitorii țeranii vin și cer serviciile lor, la botz, la înmormântări, s. a. Toate aceste necuviințe dau ocaziune dușmanilor bisericii a defăima și mai mult religie și instituțiunile ei. Ideile de libertate propagate în toate părțile au făcut pre mulți a crede, că în ziua de astăzi fiecarele este liber a trăi și a lucra cum îi place; nime nu este în drept a-i pune frâu și regulă, nici a-l pune sub disciplină. Distrăul acesta a străbătut și prin monastiri. De aceea adeseori vedem prin jurnale publicându-se scandaluri din viața clerului român, și toate jurnalele le produc cu o satisfacere de care, și ca un omagiu ideilor anti-creștine ce sunt la modă.

O nenorocire foarte mare a venit în timpul modern asupra bisericii noastre, aceasta este: sărăcia. Străbunii noștri au fost dotat cu mare lărgăță biserică națională, ca se aibă la dispozițiunea sa mijloce îndestulătoare pentru cuviințioasă întreținere și pentru fapte morale în profitul națiunii. Sub influința ideilor anti-religioșe străine, averile bisericii s'au luat și s'au destinat la alte afaceri, rezervând numai o minimă parte pentru o sărăcăcioasă întreținere a cultului pe la catedrele episcopale și pe la bisericile fostelor monastiri. Din lipsă, mai toate aceste biserici se ruinăză, chiar pe la episcopii cu mari greutate se

póte căpăta câte ceva pentru reparațiuni, rar — și pentru nouă construcțiuni, în locul celor ruinate. Personalul bisericesc foarte puțin remunerat, în cât duce o viață foarte grea. Tóte cererile de îmbunătățire sunt zădarnice. Totul este aglomerat la guvern. Prin această biserică a pierdut independența ei morală și materială, precum și puțința de acțiune și inițiativă pe tărîmul spiritual, și chiar considerațiunea publică. Ea trebuie să meargă, unde o va duce guvernul.

Biserica ortodoxă are o pozițiune excepțională, mai ales în statele ortodoxe ea trăsece în stat, împreună cu statul și în înțelegere cu puterile statului. Ea nu formeză stat în stat, ca biserică catolică romană. Du tóte acestea guvernele înțelepte și creștine lasă bisericei pe tărîmul spiritual deplină libertate, precum și mijlocele trebuitoare pentru activitatea sa. Așa a fost la noi în trecut; așa s'a urmat în imperiul Bizantin; așa este în Rusia, unde clerul își are fondurile sale aparte sub administrația Sinodului, de unde se întrețin episcopiele, seminariile, facultățile de Teologie și alte instituțiuni bisericesci. Așa este chiar în Austria, unde biserică ortodoxă la Sêrbî și la Români, își are fondurile sale în administrația lor, sub controlul guvernului. Numai la noi, astăzi, bisericei nu i s'a lăsat nimica din averile sale în dispoziție, ca se pótă lucra ceva din inițiativa sa pentru propășirea sa intelectuală și morală, afară de salariu, ca la toți funcționarii statului. Chiar Sinodul, carele este suprema autoritate a bisericei române, nu are la dispoziția sa mijlocele de a-și procura un local convenabil, de a-și aranja ampluații trebuitori, de a-și forma o bibliotecă; chiar diurnele membrilor Sinodului uneori nu se plătesc, neajungând mica sumă ce se pune în bugetul ministerului de culte. Acestă sărăcie a bisericei este o durere foarte adâncă și simțită de tot clerul și discursivă.

Așa dar starea actuală a bisericei noastre în prezent, se resumă: lipsă de cultura intelectuală și morală a clerului, stingerea treptată a simțului religios în popor și în clasele culte, prin răspândirea doctrinelor anti-creștine și anti-sociale, direcție greșită în cultura clerului, părăsirea și ruina bisericeilor, începând de la cele întreținute de stat, sărăcia bisericei materială și morală.

Se ne oprim acum puțin la biserică Romei, numită altmintrelea „biserică latină” și catolică-romană. De o mie și câte va sute de ani această biserică mare urmărește două idei mari: primatul său dominarea peste tótă biserică creștină, și domnia lumii, ca succesoră a dominațiunii romane. S'a luptat secole întregi și cu bisericile naționale și cu guvernele mari ale tuturor națiunilor civilizate. De multe ori a fost învinsă, și iarăși s'a apucat de luptă perpetuă până ce ajunsesse într'un timp a supune voinței sale și a umili pe împărații și regii țerilor apusului Europei. Dar după lupte seculare emancipându-se Domnitorii de voința absolută a Romei papale, totuși i-au recunoscut dominațiunea asupra bisericilor din țerile lor. Unele din acele țeri, ca se emancipeze bisericile lor de dominațiunea papală, au trebuit să și modifice religiunea și să porțe lupte sângeroase seculare, ca se-și pótă dobândi libertatea conștiinței lor celei revoltate. Tóte aceste lupte seculare ale Romei papale, pentru ideile sale de dominațiune, o au iscusit foarte. Si-a adunat mijloce mari, a creat o mulțime de instituțiuni pentru prepararea luptătorilor abili, prin universități, seminarii, o mulțime de ordine călugăresci, care tóte au dat o mulțime de bărbați devotați bisericei lor,

bărbați învețați, apostoli și misionari plini de abnegațiune pentru papa și biserică lui, predicatori renumiți, scriitori însemnați, curioși în viața lor. Mai ales ordinul Iesuiților a spemintat lumea cu devotamentul, persistența și a stăruia lor. De multe ori au fost alungați din diferite țeri; dar ei au știut iarăși a reveni la locurile lor, până ce pe urmă, sub Piu IX-lea ei au devenit a tot puternici și tot clerul catolic din tóte țerile au fost pus la dispoziția lor. Nu de mult au fost alungați din Germania și din Franca, dar ei au acolo ucenicii lor, și negreșit că la timp favorabil, iarăși își vor relua locurile pierdute; căci aceea este o instituțiune, care nu se pótă estermine; ea este organizată, după sistemul francmazonilor.

Biserica papală, cu mijlocele ei enorme materiale și morale, cu clerul ei format de iesuiți și chiar cu ordinul Iesuiților, străbate cu ochii de Argus în tóte țerile de pe glob, și nu dă înapoi nici odată dela țelul pus, odată, chiar sute de ani de s'ar cere până la ajungere scopului său. Ea nu se sperie nici de persecuțiunii politice, nici de necredință, nici de socialism și nihilism, nici de dușmănia schismaticilor, nici de nereșita timpurară. Unde nu pótă, se înarmeză cu răbdarea și așteptarea timpului favorabil; unde se cere opoziție, o comandă organelor sale cu risicul de a ajunge ei la temniță și a-și pierde pozițiunile lor sociale, și glasul papei, tot-dea-una este ascultat. Papa este susținut prin o mulțime de jurnale în tóte țerile catolice. Propaganda se face, și încă cu succes; așa în statele Americii protestante, nici o dată numărul catolicilor n'a fost așa de mare ca astăzi. În timpul necredinței și alături de copiate nouă. În Anglia cea atât de dușmană papului, încă se observă înclinare către biserică Romei, mai ales în așa numitul partit ritualist. Orientul ortodox este minat de institutele de educație ale Iesuiților. În timpul present, când știința dă rebote disperat religiunii creștine, biserică Romei a urmărit lumea prin perseveranța în ideile și tendințele sale. Printr'un Sinod universal, adunat din tótă lumea catolică, în anul 1870 au proclamat dogma infalibilității Capului său Papa. Scandalul în lumea civilisată, a fost mare. Chiar unii din episcopi s'au revoltat. Teologii renumiți în Germania, ajutați de marele om de stat al Germaniei Bismarck, s'au desbinat de biserică Romei și au format o biserică independentă germană sub numire de „Vechii catolici”. Guvernul german a alungat pe Iesuiți de pe tărîmul statului său, a făcut legii restrictive contra clerului latin, supunându-l la controlul statului, a greștat și esilat pe cei nesupuși. S'a început o luptă învârsunată, între Roma și guvernul german, și urmă istețimea Romei a învins tótă agerimea politică a lui Bismarck, și lucrurile sunt aproape a se restabili în starea de mai înaintate; căci altmintre nu se pótă pacifica statul german, carele numără în sine 16 milioane de catolici.

Se revenim acum la propaganda catolică în țara noastră. După ce, precum am văzut, a fost respinsă Moldova, în anul 1826, ultima încercare a Romei a Austriei de a se recunoșce formal petrecerea Moldova a unui episcop latinesc, acela a continuat petrecere în Moldova ca persoană privată sub protecția consulului austriac, în puterea pasportului prin care se declara de „eclesiastic”, venit în țara

...afacerile sale.* După dînsul a urmat alții în timpurile de față, când nime numai pune în mișcare petrecerea și funcționarea a doi episcopi catolici în România, cea tolerantă și liberală. Roma nu se mulțamește cu atîta. Ea voește cu ori ce mijloc să cucerească România, spre acest sfîrșit Papa Pîu IX-lea a trimis în România, călugări și preoți, cari mai întîiu în Bucuresci și apoi în Iași au înființat institute de creșterea fetelor române, pentru a căror instruire și educare s'au adus o droaie de călugărițe iesuite, din Franța și din Germania. Asemenea școli pe urmă s'au mai înființat și în alte locuri principale, precum: în Galați, Brăila, Craiova. În toate o mulțime de fete române, de toate stările, se învîd și se instruiesc în dogmele și obiceiurile apuse, catolice; cele sărace gratis, cele bogate cu plată. În toate familii, ademenite de frumosele aperițe și de grijirea părintescă, cu carea se tratăză fetele în aceste institute religioase, și-a urmat trimis copilele spre educație la institute de aceste prin străinătate: în Franța, Germania. Acolo ele învață de toate, și mai sentimente naționale și dragoste cătră religia părinților lor nu dobîndesc; se creșcă și însușesc în religia catolică, și la întorcerea în țară aduc cu sine în țară ură și dispreț cătră religia ortodoxă, laudă pre cea catolică-romană, nu le place a merge la biserica ortodoxă, spuind că la noi e frumos, nu-i mistică, preoții sunt proști; din ele nu se mărturisesc nici nu se comunică cu sîntele taine la preoții ortodoxi, dar o fac cu ușurință, cînd a ur la îndemână un popă latinesc. Multe din copilele sărace, ce se educă în institutele catolice, trec la religia catolică, se trimit în străinătate să se călugăresc, și devin și ele institute pe la asemenea școli. Episcopii catolici vizitează dese-ori aceste institute, dau copilelor mici prezente, nume: iconițe cu sînti catolici, cu portretul papei. Preoții catolici fac în capelele institutelor serbări divine în toate zilele, la care asistă toate elevele, apoi trec în clase. Nu este permis a se preda în aceste școli altă religie, de cît cea catolică-romană.

Unii din tinerii români, lipsiți de cultura religioasă în țară, dar firește dispuși cătră sentimentele patriotice în străinătate, mai ales în Franța, au fost convinși de iesuiți și căștigați pentru propaganda bisericii romane. Unii, căsătorindu-se cu femei catolice, franceze, germane, s'au catoliciți, și ei și copii lor și s'au luat conductori spirituali clericii iesuiți, și s'au dus și pentru familia lor.

Iesuiții din Bucuresci au introdus în biserica noastră din România și calendarul Grigorian, contra calendarului vechi de a se ținea serbătorile creștine de la noi odată cu ortodoxii, și s'au încercat indirect a se introduce acel calendar și în biserica ortodoxă a României.

Acum de curînd s'a ridicat în capitala țerei, în fața de biserica numită „Bărăție,” o catedrală catolică, de mare mărime, cu bani adunați din țară prin lotării, daruri particulare dela români și prin contribuții din toate țările catolice, pre care le a cîntreținut Monseigneur Paoli, episcopul catolic din Bucuresci, care pentru zelul său așteptă de la Dumnezeu a fi gratificat cu rangul de „Mitropolit al Bucuresciilor,” după care pînă va urma și cel de „Princip al României!” Sunt semne, că curînd se va deslășui în Bucuresci și un colegiu iesuitic pentru educația junilor români.

Libertățile noastre constituționale, înalta protecțiune streină, lipsa de cultură a clerului ortodox, indiferentismul religios al claselor culte, ideile anticreștine ce bîntue școala și societatea noastră, nedesvoltarea simțului și a demnității naționale în popor, sărăcia bisericii naționale: toate acestea sunt atâtea garanții de reeșită pentru propaganda catolică în România noastră.

La Roma se scie foarte bine, că un popor nu pînă poate exista fără religie, și creștind că religia și biserica ortodoxă a Românilor sunt morțe, meșterii cei iscusiți de acolo, alergă să le înlocuiască cu ale lor, pe care singure le cred ei nemuritoare și eterne. Nu este dar de mirare, că la Roma acum nu se mulțamește numai a li se recunoște cei doi episcopi, aflați deja în țară, unul la Bucuresci și altul în Iași, cari pînă acum, după documentele țării, erau cunoscuți ca *visitatori*, și *vicari apostolici*, ai bisericii catolice din România, și cu titluri străine de țară, precum: Nicopole, Marcopole, Yloan, etc.; ei voiesc să aibă mitropolie în capitala țerei, cu titlu de „Mitropolit al Bucuresciilor, ca și cînd n'ar exista acolo un Mitropolit român ortodox; de asemenea, pe lângă episcopul catolic din Iași, carele negreșit va fi numit arhiepiscop ori episcop de Iași, încă alți doi episcopi unul la Galați și altul la Craiova, adică unul cu titlu „Gălățianul” cel-alt cu titlu „Craioveanul”: toate posturi și titluri ocupate de Mitropolii, episcopii și arhierii români de astăzi, de a căroră existență propaganda catolică nu vrea să scie nimica.

Jurnalul francez din Bucuresci „*Indépendance roumaine*” nu de mult ne-a adus scirea, că Monseigneurul Paoli, cu ocazia paștilor catolice la Roma, prezentându-se la Papa Leon al III-lea, împreună cu alți cardinali și episcopi, Papa l'a văzută cu bucurie și cu dînsul a vorbit mai întîi, întretinînd o lungă conversație despre afacerile religioase ale României.

Tot acel jurnal ne a comunicat mai întîi scirea despre proiectul curiei romane de a înființa în România un Mitropolit și câți-va episcopi catolici români. Acastă hotărîre ne dă dovadă, că la Roma sunt siguri despre triumful papismului în România, pentru care și ei imputernicesc mijloacele de propagandă. Căci care alta ar fi trebuință de a se crea și înmulți la noi Ierarhia bisericii papiste, cînd doi episcopi ce are ea deja aici, sunt prea destui pentru numărul catolicilor actuali, carele după statistică este ca de 50,000 suflete?

Dar trebuie să recunoștem că biserica Romei își face treaba sa, ea, precum am dis, tînde a domni totă lumea. De secole ne urmărește și pe noi Români și se încercă la fie-care ocaziune favorabilă a face câți-va pași înainte. De reușese, bine, ea merge înainte; de nu, ea face o pauză, lucrînd în ascuns, și apoi la timp ese pe față, și așa, necontenit.

Ne întrebăm însă: ce pînă și ce trebuie să facă biserica și națiunea română, în aceste timpuri așa de critice pentru dînsa? Să rămîna ea ore privitoare pasivă ca pînă acum la această catastrofă, ce vine asupra ei, sau să se silască a o preîntîmpina din toate puterile?

Spre a răspunde la această întrebare, trebuie să deslegăm mai întîi alta: Voim noi ore și trebuie ore se existăm ca națiune, națiunea română, liberă și independentă în noul regat român, prin noi însine, prin puterile noastre fizice și morale, cu tradițiunile și obiceiurile noastre cele bune elironomise de la moși și

strămoși, cultivându-le și innobilându-le; sau să ne dăm pe mâna străinilor mai înteu sufletele, și apoi libertățile și țara, ca ei se facă cu densesle cum le va veni lor la socotela? Elu cred că nu și iarăși nu. Ar fi rușinea și batjocora cea mai mare, ca o națiune eroică, inteligentă, bogată, creștină, capabilă a se perfecționa în bine, carea de secole a luptat crâncen pentru existența sa politică, tocmai acum, ajunsă la limanul mântuirii, pusă în rangul națiunilor civilizate ale auropei, se renege la trecutul său, se defaimă pe strămoșii sei, cari nici odată n'au voit se fie decât români ortodoxi, și la cari biserica era ca un zid puternic de apărare, contra influințelor stăine de tot felul, și când s'au aliat cu Turcii, prima condițiune a fost — apărarea și neatingerea bisericii naționale și a drepturilor ei. Biserica catolică, carea astăzi vine să se pună la masă gata și să se desfăteze în România, nu ne-a dat mână de ajutoriu nici odată în timpurile noastre cele de restricte; dar de multe ori au adus preste noi ostiri stăine, spre a ne cuceri politicesce, și apoi a ne papistași.

Domnii, mitropoliții, boerii și poporul român s'au luptat, au suferit necasuri, esiluri, sărăcie, morțe, și s'au versat sângele pentru țara și legea lor; a lor, a națiunii române trebuie se rămână onorea de a posedea și pe viitoriū în toate ramurile existenței sale această țară. Dacă deci voim se rămânem națiune română, demnă, și respectată și în viitoriū, trebuie se ne păstrăm și Biserica noastră națională, ce o am moștenit din trecut, dela moșii și strămoșii noștri; se o rădicăm, duple cum cere demnitatea actuală a națiunii. Biserica noastră ortodoxă, pe lângă doctrinele sale sănătose creștinesci, evangelice, are valoarea vechimei apostolice și tradițiunile celor mai mari dascăli ai orientului creștin, respectați în totă creștinătatea și ce este mai mult are tipul său și caracterul patricular de *biserică națională*; ea este prin timp îndelungat adaptată la trebuințele religioase, morale și naționale ale popoarelor ce o confesază; este infiltrată în deprinderile poporului; ea a format și păstrat limba cultă națională unitară; ea a fost școla bunelor deprinderi ale poporului și a ideelor celor sănătose. La toate popoarele ce confesază religiunea ortodoxă, biserica a fost și este premergătoare culturai și a civilizației naționale. Această biserică națională, ce e drept, mărginesce activitatea sa numai în cuprinsul hotarelor națiunii sale, dar tocmai de aceea și pôte face mari servicii națiunilor sale, când ea este însoțită de cultură și pătrunsă de conștiința menirii sale în societate. În totă lumea ortodoxă, națiunile au propriile lor biserici naționale, care îngrijesc numai de cultura religioasă și morală a națiunilor respective, cultivând limbele naționale, propagând credințele și sentimentele religioase și naționale, și propagând moralitatea creștină cu fapta și cu cuvântul. Așa este în Rusia, în Grecia, în Serbia, în Bulgaria, în România. Chiar în imperiul turcesc și și austriac, naționalitățile ortodoxe se adăpostesc la umbra bisericilor lor ortodoxe. Însuși patriarhii din orient nu sunt de cât capi naționali, duple cum se înțelege naționalitatea la Turci. Patriarhia de Constantinopole de și ajutată de pozițiunea sa ca cap spiritual al tuturor creștinilor ortodoxi din orientul otoman, voia a esercita o supremație bisericescă asupra țarilor ortodoxe, ce făceau parte din acel imperiu; ea n'a pötut lucra altfelu, de cât în interesele imperiului turcesc, și apoi ale națiunii grecesci, din care se aleg patriarhii. Națiunile emancipate de sub do-

minațiunea turcescă, s'au emancipat și de tutela patriarhului înființânduși a parte bisericele lor naționale, pe bazele vechi ale ortodoxiei, și păstrând patriarhia numai relațiunii morale de ortodoxie. Sempul acesta l'au dat de mult mai înteu Rusia în secolul XVI-le, apoi în veacul present Elinii din Ialada, Români, Sërbi și Bulgarii, etc.

Este încă o mare considerațiune politică pe care Români trebuie se conserve, se apere, se întărească și se dea totă desvoltarea putincioasă bisericeii lor naționale ortodoxe. Posiția Români face se graviteze politicesce cătră micile națiuni ortodoxe orientale, care unele se învecinează cu ea și cu care este legată de providența divină prin cut și prin viitoriū. Ea, și toate micile popore ortodoxe: Sërbi, Bulgarii, Grecii, Muntenegrinii, Alnezii, ca se pötă esista, și a și păstra independența lor politică și națională, vor trebui, curând sau târziu a se alia, a se confedera, spre a se putea pune cu succes contra năsuințelor de cucerie ale terurilor celor mari. Unitatea lor religioasă și bisericească va fi o mare forță în apărarea intereselor comune vieții lor politice. Atunci și patriarhia ecumenică emancipată de politicii stăine de biserică, va intra în l'ul ei de centru și de conducătoare a unității dogmatice și canonice a diferitelor biserici naționale ale sãritului ortodox.

Așa dar bazele dogmatice și istorice ale bisericii ortodoxe au acel caracter distinctiv de biserică națională, că națiunile ortodoxe au biserici naționale, și site cu totul de națiunile respective, în serviciul rora este pus zelul și știința păstorilor bisericești de sus până jos, de acea națiunile ortodoxe și bisericele lor, chiar fiind acele națiuni mici și altele mai puternice și mai mari.

Acest mare avantaju național lipsesce bisericii catolice apusene; ea nu este biserică vreunei națiuni, ea este o biserică cosmopolită; ea voesce a deveni în toate națiunile. De prosperază ori retogradază o națiune, ea este indiferentă, numai catolicul ei se fie asigurat. Dacă națiunea cuceritoare catolică, biserica Romei se bucură, când o națiune sau popor se sacrifică politicesce, trece sub altă biserică catolică. Dacă națiunea cuceritoare este de altă religiune sau biserică, atunci, biserica Romei, ne șanse de a deveni domnitore în tot statul cucerit va tot îndemna la opozițiune și rebeliune pe națiunea cucerită, până ce o va perde de istov, dacă mintrelea nu va reuși a face concordate între bile ei cu puterea cuceritoare. Acesta o vedem în Polonia. Pe Polnii supuși Austriei catolice, biserica catolică îi ține în supunere. Pre cei din Prusia testantă și din Rusia ortodoxă deapururea pinge în opozițiune și rebeliune. Acesta se vede în Irlanda. Roma papală nu numai nu este capabilă naționalităților, ba este chiar dușmană și sacrifică ori când cer acesta interesele ei. Italia este capitala bisericii catolice, a fost secole în urmă în o mulțime de staturi mici, și date spre gură la membri din diferite familii domnitore din Europa anume: austriace, francesce, spaniole. Abia în zilele noastre, după lupte și revoluțiuni seculare s'a face unirea politică și națională a Italiei, pe care ea cu desperare o combate cu toate mijlocele posibile se declară prinsonier și închs, în mijlocul națiunilor sale. În Galizia contribuiesce la polonisarea Rutiei în Ungaria la magiarisarea Românilor și a Slovacilor. În Franța până în zilele noastre se păstrase o-

de biserică națională, sub epitetul de „Gali-
Iesuitii lui Piu IX-le au șters și urmele acelei
de biserică națională în catolicism și au con-
o în absolutismul universalității sale catolice. Re-
șunile naționale franceze toate au fost răsunări
ra absolutismului papist. De aici ura Francesilor
ra bisericeii, lupta învățăților spre a se emancipa
biserică papală, luptă care a mers până la desfin-
Monastirilor și instituțiilor iesuitice de edu-
; ba chiar până la scoterea învățământului re-
și a incónelor de prin școlile publice. Aceste
te ale papismului au făcut în lumea cultă urite
șinea și biserica. Aceste triste impresii le-au
cu sine tineretul nostru din Franța în România,
persecută și aici, biserica națională, care nu are
nul din păcatele bisericeii papale. În Germania
proclamarea infalibilității papale, cei mai însem-
teologi și un mare număr de cetățeni culti de
siunea catolică romană s'au decis a se desbina
Roma și a-și forma o biserică națională după mo-
celor ortodoxe din Orient. Numărul aderenților
peput era la 50,000. Ea însă a întimpinat din par-
propagandei romane cele mai mari pedicii și tot-
de șicane ce se pot închipui, numai ca se zădăr-
ă întreprinderea neconținută procese, ba de
ba de ingerințe în parochii, ba de răpire de
nei, ba pentru tulburări și scandale la înmormen-
t în cât această mică biserică națională are puține
de existență, mai ales după ce guvernul ger-
a fost silit să se împace cu papa.

Com că Roma nu este pentru bisericile națio-
ni le admite, mai avem dovezi chiar în țară
de Franzi papistași săteni din România, dacă
ce naționalitate sunt, ei răspund că, sunt
preoții lor sunt aleși din neamuri străine:
italieni, unguri, nemți, prin urmare nu este
asteptă dela ei sentimente naționale române. Pa-
renii lor sunt ținuți aparte de tot amestecul cu
alți locuitori români, chiar consăteni, nu numai
bisericii și cult, ei chiar prin costum, prin pe-
aparte; nu jocă la un loc. Femeile și fetele
se izolază prin costumurile lor, unele chiar
de fetele și femeile ortodoxe. Nu este permisă
teacarea cu ortodoxii prin căsătorie. Parochul este
absolut asupra voinței lor și ei nu fac nimic
nvoirea lui; chiar petrecerile lor în zilele de
ori le fac la casa preotului și sub ochii lui.
românesci nu se pot înființa prin aceste comune;
se teme popa de ideile necatolice. Cu modul a-
sentimentele naționale nu vor străbate nici o-
in comunele catolice; locuitorii pe de acolo dea-
a vor fi nisce automați, exploatați pentru cause
de țară, și împovărați cu plăți esorbitante pen-
stiviciile religioase, și cu alte asupri și nedrep-
Om toate acestea se vede, că sistemul bisericeii
șinea romane nu este favorabil bisericilor naționale:
intră în programul ei, ba nici le poate suferi.
națiunii române îi trebuie o biserică națională,
noi și în hotarele noastre precum o avem de
oli nepomeniți. De aceea trebuie se o apărăm,
un zid puternic contra năvălirilor papale, ce
ță existența noastră națională, independența și
tea conștiinței noastre religioase. Ne prestă
painte o luptă mare, luptă, nu împotriva tru-
și a sângelui, precum dice St. Apostol, ci îm-
multor dăhuri rele de supt ceri. Biserica nos-
e amenințată de multe dăhuri rele pentru ea.
și sunt: Ateismul, materialismul, socialismul,
duc după sine necredința, imoralitatea de tot

felul, și apoi — papismul, care caută deșerturi, spre
ale împlia el.

Biserica română singură în starea ei actuală nu
pote se desiste în aceste lupte mari; ea trebuie se fie
ajutată de toate puterile naționale: de guvern, de cor-
purile legiuitoare, de școlă, de presă, de totă inteli-
gența și inițiativa publică și privată; căci biserica
este a națiunii. O națiune nu a existat fără biserică,
nicii poate exista. Dacă vom neglija și disprețui pe a
noastră națională, forța lucrurilor va aduce la noi alta
străină de noi și de trebuințele noastre.

Datoria St. Sinod este de a preveni națiunea de
timpuriu, a-i propune mijlocele de îndreptare și a-i
cere concursul. (Va urma)

D i v e r s e.

* Oferte pentru înființându seminariu în
Arad s'au făcut încă din partea comunelor bisericesci
Pilu-mare 1000 fl. v. a. Cherechiu 500 fl. unu anonim
100 fl. și din partea comunei Curticiu 600 fl. Despre
îmbrăcișarea afacerii în comuna acesta primiram ur-
mătorea comunicare: Astăzi în 7/19. August comite-
tul parochial întrunit în ședință extraordinară —
la propunerea jadelui comunal Ioan Julean — a votat
o sumă de 600 fl. v. a. pentru fondul seminariu
esolvindă în rate anuale, câte 200 fl. la an. — Tot
în ziua de azi s'a început și colectarea contribuiri-
lor benevole — prin clericul Nicolau Mladin. —
Acesta întreprindere încă promite forte mare succes
pentru că numai decât se înscrișeră unii mariimoși
inteliginți de aici câte cu 100 fl. v. a. precum preo-
tul Mladin și proprietariul G. Roxin. Se sperază
deci, că Curticiu va contribui preste totu dela
1000 până la 2000 fl. a. v. Aibă deplină speranță
Preasântitul nostru Arhiepiscop, că ideea salutaria, ce
o inventă, — va da asemenea și pote și mai avanta-
giosu resunetu și în alte părți a le diecesei.

Moise Bocșanțu,
președ. comitet parochial.

Anunțu școlasticu!

Primiriile și înscrierile la institutul pedagogic
teologicu din Arad, pe anul școlasticu 1883/4 vor
avé locu în zilele de 2 și 3 Septemvre st. v. a. c. atât în
despărțementul pedagogic cât și în celu teologicu.

În despărțementul pedagogic, conform §-lui
8 din regulamentul provisoru pentru institutu se vor
primi numai tineri de constituțiune sănătosa, cari
au trecut anul alu 15-lea alu etății și din limba
maternă, din matematică, geografie și istorie, au
bunoseințele ce se propun în cele 4 clase inferioare
a le gimnasiului, a școlei reali ori a școlei cetățe-
nesci, iar în limbele magiară și germană vor fi celu
puțin bine inițiat, avend despre acesta a produce
testimonie școlastice iar în lipsa acestora a se su-
pune esamenului de recepțiune.

În despărțementul teologicu se vor primi, conform
§-lui 8 din regulamentul menționatu, numai tineri
de constituțiune sănătosa, cu pregătire de 8 clase
gimnasiale sau reale, și, numai când de acestia nu
s'ar afla de ajunsu, se vor primi și cu 7 și 6 clase
gimnasiale ori reale, și respective tineri eșiti cu bunu
succesu din cursurile pedagogice.

Dela recurenți, pentru ambele despărțeminte
se recere ca să adreseze recursurile loru cătră venera-
bilulu Consistoriu eparchialu în Arad, proveđute
cu: 1) atestatū de botezū, și 2) testimoniu școlasticu.

La înscriere, elevii în despărțementul teologicu
vor avé se solvécă taxa didactrului anualu de 5 fl. v. a.

Esamenale anuale cu elevele preparandiste se vor ține în 1. Septembrie st. v. a. c. iar esamenale de repetițiune și cele supletorie în 30 și 31. August st. v. a. c. Arad, 1. August 1883.

Direcțiunea institutului pedagogic-teologic.

Concurs.

Se scrie concursu pentru stațiunea învățătorescă gr. or. din *Ciacova*, ppiatul Timișorii, cu termin până în 24. August st. v. a. c. Salariul anual 500 fl. pentru femeie 50 fl. din care are și școlă a se încălzi, 2 $\frac{1}{2}$ jugere pământ de semănat, cuartir liber.

Recurenții au se producă testimoniū despre absolvirea preparandiei, calificaciune, atestat de moralitate, încă se scrie a propune unguresce și nemțesce, vor fi preferiți cei ce scriu nota de cântare; înainte de alegere au să se prezinte în vre-o Duminecă în biserica spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipicū.

Recursele adresate comitetului școlastică către președintele Ilie Ioanovicū.

Ciacova, 9. August 1883.

Comitetul școlastică
In conțelegere cu dl. **Dimitriū Dolga**, m. p. insp. de școle.

Pe baza ordinațiunei Ven. Consistoriū al Aradului de dto. 22 April 1883. Nr. 960, se scrie concurs pentru îndeplinirea postului învățătoresc la clasa I. din comuna *Chesintū*, comitatul Timișorei protopresviteratul Lipovei, cu termin de alegere pe 29. Aug. 10 Sep. a. c.

Emolumintele sunt: 1) În bani gata 300 fl. v. a. 2) 12 meți bucate jumătate grâu, jumătate cucuruz și despoiat, 3) 8 orgii de lemne din care are a se încălzi și școlă, 4) 10 fl. pentru conferință și 5 fl. pașal scripturistică, 5) Cortel liber și grădină pentru legumii.

Doritorii de a ocupa acest post, sunt avisați a-și trimitte recursule cu documintele necesarie până la terminul susespūs, adresate comitetului parochial M. On. Domn Iosif Grădinariū, preot în Seceani p. u. Vinga ca inspector cerc. de școle al Timișorii. Tot odată sunt poștiți în vre-o Duminecă sau serbătore a-se prezenta la biserica din loc spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Chesintū în 24 Iuliu 1883.

Comitetul parochial

In conțelegere cu mine: **Iosif Grădinariū**, m. p. insp. școl.

Concurs pentru deplinirea postului de învățătoriu din comuna *Vadas*, protopresbiteratul Chișineu, cu terminul de alegere pe ziua de 4. Septembrie a. c.

Emolumintele 100 fl. în bani gata, 8 fl. pentru încălzișul școlii; 9 cubule de grâu, 9 cubule cucuruz, 8 stângeni de lemne pentru învățătoriu, 4 stângeni pentru încălzișul școlii, 20 jugere de pământ parte fânașe parte arătoriu și cuartir cu grădină.

Recursele ajustate conform prescrișelor statutului organică adresate Comitetului parochial, să se trimită Domnului Inspector Mihaiū Sturza în Sepruș (Seprös) având recurenții în vre-o Duminecă ori serbătore a-se prezenta în biserica, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic. Dela reurenți se cere și cunoscința pomăritului și grădinăritului.

Comitetul parochial

Acest concurs se aprobă **Mihaiū Sturza**, m. p. insp. de școle.

Concurs pentru stațiunea învățătorescă din *lea-mare*, inspectoratul B. Inenlu, cot. Aradului, alegerii se statorosece 29 Aug. st. v. a. c.

Emolumintele sunt: 100 fl. 10 cubule bucate și quecurū, 8° lemne, cuartir cu grădină de legumii.

Recurenții vor trimitte recursule sale subscrisului, inspector în Chișineu (Kis-Jenö) până la 25. Aug. st. v. a. c.

Valea-mare, 1 Aug. 1883.

Comitetul parochial
In conțelegere cu mine: **Ioanū Cornea**, m. p. inspect. școl.

Pentru deplinirea stațiunei învățătorescei gr. confesiunale din *Balintz*, ppteratul Hassiasului, scrie concursul, cu termin de alegere pe 18. Septembrie a. c.

Emolumintele sunt: în bani gata 100 fl. v. pentru conferințe și pașalū 20 fl. v. a.; locu liberă cu grădină; 4 jugere pământ arătoriu, și orgii de lemne, din cari să încăldeșce și școlă.

Recurenții sunt poștiți a-și trimitte recursule ajustate conform prescrișelor statutului organică, adresate Comitetului parochial subscrisū, — la parochial protopop tract. **Georgiū Creciunescu**, în *Belintz* și *Kiszetö*; având diușii în vr'o Duminecă ori serbătore a-se prezenta în biserica din locū, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipicū, biserica *Balintz*, 24. Iulie 1883.

Comitetul parochial
In conțelegere cu mine: **Georgiū Creciunescu**, m. p. insp. școl.

Pentru deplinirea postului de învățătoriu școlă gr. or. din *Ietar*, protopopiatul Hassiasului prin acesta se scrie concursul, cu termin de alegere pe ziua de 4/16. Septembrie a. c.

Emolumintele: 80 fl. în bani gata; pentru scripturistică 5 fl. pentru conferințele învățătorescei și 6 orgii de lemne din cari să încăldeșce și școlă patru jugere de pământ arătoriu de clasa p. u. 30 meți parte grâu parte cucuruz; cortel liber și grădină de legumii.

Recursele ajustate conform prescrișelor statutului organic și §-lur 6. art. XVIII 1879, și adresate comitetului parochial, să se trimită parochial protopop **Georgiū Creciunescu** în *Belintz* p. u. *Kiszetö* până inclusive la 3/15. Septembrie a. c.; recurenții în vr'o duminecă ori serbătore a-se prezenta în biserica spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipicū bisericesc.

Comitetul parochial
In conțelegere cu mine: **Georgiū Creciunescu**, m. p. insp. școl.

Pentru stațiunea învățătorescă din com. *Faget*, protop. *Fagetului* prin acesta se scrie concursul pe ziua de 31. August a. c. st. v. a. c.

Emolumintele sunt: 300 fl. v. a. salariu; scripturistică; 8 fl. pentru curățirea și încălzișul școlii; 10° lemne, din cari este a se încălzi și școlă; cuartir liber cu grădină de legumii.

Recurenții sunt avisați, ca recursule sale, struate conform dispusețiunelor stat. org. se le scernă Pr. On. Domn protopresviter în *Faget*, la terminul indicat.

Costeiū, în 27. Iulie 1883. Comitetul parochial

In conțelegere cu dl. protop. tractualū.

La Nr. de față alăturăm unū suplementū de 14

Suplementu la „BISERICA și ȘCOLA.” Nr. 33.
Anul VII. — 1883.

Pentru stațiunea învățătorescă din comuna *Zsuresci* et filia *Botesci*, prot. Fagetului, prin această escrie concurs cu termenul până la *31. August a. c.* Emolumintele sunt: 300 fl. v. a. salariu, cuartir liber cu grădină.

Recurenții sunt avisați, ca recursurile sale, instruite conform dispozițiilor stat. org. se le subscrină P. O. D. prot. Atanasiu Ioanoviciu, în Fagetul până la termenul indicat.

Zsuresci, în 27. Iulie 1883. Comitetul parochial. În conțelegere cu dl. protopop tractual.

În sensul ordinațiunii Vener. Consistoriului din Orade Nr. 726. sc. a. c. pentru deplinirea stațiunii învățătorescă din *Câmpanii de sus și de jos*, tractul protopopesc al lui Beiușului, devenită în vacanță prin pensionarea fostului învățător Elia Bolovanu, — se escrie concurs cu termen de alegere pe *29. Aug. v. a. c.*

Emolumintele sunt: a) 100 fl. în bani, b) 12 cubule de bucate grâu și cucuruz, c) 10 stânjeni de lemne, d) accidentii cantoralii, și e) cuartir cu grădină. Recurenții vor avea a-și trimite documintele sale instruite conform „stat. org.” până la termenul mai sus la subscrisul inspector cercual de școle Beiușu. — Beiușu, 29. Iulie v. 1883.

În conțelegere cu comitet. parochial din *Câmpanii*:

Vasiliu Papu, m. p. protop. inspect. de școle.

Se escrie concurs pentru următoarele stațiuni învățătoresce din protopresviteratul *Butenilor*:

1) *Bodesol*, cu salariu anual de 120 fl. 14 șinice bucate, 12 stinjeni lemne, pentru finu 5 fl. 2 mesuri fasole, cuartir liber cu grădină,

2) *Cilă*, cu salariu anual de 120 fl. 14 șinice bucate, 15 florini pentru finu, 2 mesuri fasole, 12 stinjeni lemne, cuartir cu grădină. Pentru ambele aceste alegerea se va ține la *21. August a. c.*

3) *Secașu*, cu salariu anual de 120 fl. 12 stinjeni lemne, 12 șinice bucate, pentru finu 5 fl. 2 mesuri fasole, grădină și cuartir,

4) *Zeldișu*, cu salariu de 170 fl. 16 șinice bucate, porțiuni de finu, 12 stinjeni lemne, cuartir cu grădină. Pentru ambele alegerea se va ține la *28. Aug. a. c.*

5) *Vasoiu*, cu salariu anual de 100 fl. 14 șinice bucate, 12 stinjeni de lemne, cuartir cu grădină,

6) *Păușeni*, cu salariu anual de 100 fl. 14 șinice bucate, 12 stinjeni lemne, cuartir cu grădină,

Pentru ambele alegerea se va ține la *29. Aug. a. c.* Recurenții sub durata concursului și vor subscrine petițiile sale pe calea oficiului inspectoratului din *Buteni* (N. Butyin) și se vor prezenta vre-odată în comună spre a-se face cunoscuți.

Buteni, la 1. August 1883.

În conțelegere cu concernintele comitete parochiale:

Constantin Curbanu, m. p. pvrteru insp. cerc. de școle.

Devenind vacanță parochia din comuna biserică *Giulvez*, prin repozarea preotului Teodor Gruescu, conform deciziei Ven. Consistoriului diecesan din 19. Iulie 1883 Nr. 575 B. se escrie de nou concurs pentru parochia de clasa I pre lângă observarea §-lui 8 din regulamentul pentru parochii, cu termenul de alegere pe *29 August a. c.*

Emolumintele sunt: Una sesiune de pământ arătoriu de 38 jugere. Un plaț parochial intravilan. Birul preotesc îndatinat în natural. Stola usuată dela 230 de case, cu 1052 suflete.

Doritorii de a ocupa această parochia sunt avisați recursurile lor adresate în sensul st. org. bis. și a regulamentului pentru parochii prevedute cu atestat de calificațiune pentru parochii de clasa primă, a le substerne subsemnatului adm. protopresbiteral în *Ciacova* până în 25 August st. vechiu a. c.

Dela recurenți se recere a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sânta biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cant și cele pastorale.

Giulvez, în 25. Iulie 1883.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **Paul Miulescu**, m. p. adm. protopresbiteral și as. consist.

Pentru deplinirea postului de învățătoriu, la școla gr. or. confesională din comuna *Costai*, protopopiatul *Hasiașului*, — prin această se escrie concursul cu termen de alegere pe ziua de *11/23 Septembrie a. c.*

Emolumintele sunt: 201 fl. în bani gata; 15 meți grâu, 15 meți cucuruz, pământ estravilan 2 jugere, paușale 8 fl.; pentru lemne din cari se încălzește și școla 30 fl. cortel liber și grădină de legumi.

Recursurile ajustate conform prescrișelor statutului organic și §-lui 6 art. XVIII. 1879 și adresate comitetului parochial, să se trimită părintelui protopopului *Georgiu Creciunescu* în *Belincz p. u. Kiszeto* până inclusive *10/22 Septembrie 1883* având recurenții în vre-o Duminecă ori sârbătoare a-se prezenta în biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipicul bisericesc. Cei deprinși în arta musicală încât să potă conduce și instrui corul deja esistente acolo, vor fi preferiți.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **Georgiu Creciunescu**, m. p. prot. inspect. școl.

La postul învățătoresc din *Berzava*, protopresviteratul *Totvaradie*, nu s'au ivit recurenți, se pôte din cauza emolumintelor în naturale aflate, a se vedea nr. 26. 27. 28. Comitetul parochial aș staverit lăfa alegândului învățătoriu în bani gata pe anul înteu pentru ca emeritului învățătoriu *Ivanție Spatan* se acordă pensiune pe timp de doi ani $\frac{1}{4}$ din salariul avut, așa finala staverire a lăfei învățătoresce va urma după espirarea anului prim; deci până atunci alegândul învățătoriu va avea plata anuală fixă: a) în bani gata 300 florini v. a. b) cortel liber c) de încălzirea școlei va grigi comuna. Acum pentru ocuparea acestui post se deschide de nou concurs până la *15 August st. v.*

Recurenții își vor trimite petițiunile la subscrisul în *Căpruța p. u. Berzova*, și sunt poștiți a-se arata și canta la Biserică.

Comitetul parochial:

În conțelegere cu mine: **Vasiliu Zorleanu**, m. p. inspect. școl.

656. Sc.

Consistoriul gr. or. eparchial al *Oradiei-mari* publică concurs pentru întregirea următoarelor stațiuni învățătoresce:

I. În cercul inspectoratului al *Oradiei-mari*:

1) *Felcheriu*, cu salariu de 40 fl. 10 cubule de grâu, $\frac{1}{2}$ sesiune de pământ, cuartir cu grădină de legumi, și veniturile cantorale.

2) *Forosig-Hudișu*, cu salariu de 170 fl. 4 cubule de grâu, $\frac{1}{2}$ cubul de fasole, 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

3) *Lupăia*, cu salariu de 60 fl. 10 cub. de cucuruz, $\frac{1}{2}$ cub. de fasole 8 org. de lemne, 100 port. de fân, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

4) *Santașoc*, cu salariu de 100 fl. 8 cub. de cucuruz sfărmat, $\frac{1}{2}$ sesiune de pământ, cortel în natură cu grădină de legume, și veniturile cantonale.

5) *Taşad*, cu salariu de 50 fl. 12 cub. de cucuruz sfărmat, $\frac{1}{2}$ cub. de fasole, 150 port. de fân, 150 fuiore, 9 orgii de lemne, cortel liber cu grădină de legumi și veniturile cantonale.

6) *Valenfa*, cu salariu de 300 fl. 2 org. de lemne cortel în natură, și veniturile cantonale.

II. În cercul inspectoratului al Belșului :

1) *Dumbrăvița de Codru*, cu salariu de 200 fl. cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

2) *Groși*, cu salariu de 60 fl. 12 cub. de cucuruz sfărmat, cortel în natură cu grădină de legumi, 200 port. de fân, 10 org. de lemne, și veniturile cantonale.

3) *Hașmaș*, cu salariu de 60 fl. 7 cub. grâu, 7 cub. de cucuruz, 100 port. fân 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

4) *Cărășău*, cu salariu de 140 fl. 6 cub. de grâu, 6 cub. de cucuruz, 6 org. de lemne, 200 port. de fân, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

5) *Mărăuș*, cu salariu de 50 fl. 4 cub. de grâu, 4 cub. de cucuruz, cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantonale.

III. În cercul inspectoratului al Luncei :

1) *Brusturi*, cu salariu de 45 fl. 3 cubule de grâu, 10 jugere pământ estravilan, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

2) *Dornişora*, cu salariu de 30 fl. 12 cub. de cucuruz, 10 jugere de pământ estravilan, cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantonale.

3) *Piclău*, cu salariu de 120 fl. 4 cub. de grâu, 4 cub. de cucuruz, 4 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantonale.

IV. În cercul inspectoratului al Pestezului :

1) *Balnaca*, cu salariu de 120 fl. 5 jugere estravilan, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

2) *Bulz*, cu salariu de 160 fl. 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi.

3) *Damoș*, cu salariu de 100 fl. cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

4) *Lorău*, cu salariu de 100 fl. cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

5) *Pasteș*, cu salariu de 50 fl. 20 cubule de bucate, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

6) *Suncuiș*, cu salariu de 160 fl. cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantonale.

V. În cercul inspectoratului al Popmezeului :

1) *Cașdeni*, cu salariu de 60 fl. 10 cubule de bucate, 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

2) *Crâncești*, cu salariu de 80 fl. 10 cub. de bucate, 6 org. de lemne, cortel cu grădină de legumi și veniturile cantonale.

3) *Dobresci*, cu salariu de 90 fl. 10 cub. de bucate, 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

4) *Cotiglești*, cu salariu de 60 fl. 12 cub. de bucate, 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

5) *Răbăgan*, cu salariu de 80 fl. 12 cub. de bucate, 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

6) *Rotăresci-Ogești*, cu salariu de 60 fl. 10 cub. de bucate, 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

7) *Topa sup.* cu salariu 75 fl. 14 cub. de bucate cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantonale, 80 port. de fân, $\frac{1}{2}$ cub. de fasole, și 8 orgii de lemne.

VI. În cercul inspectoratului al Beiușului :

1) *Pocola*, cu salariu de 80 fl. 8 cub. de bucate, 8 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

2) *Săucani*, cu salariu de 126 fl. 8 cub. de cucuruz, 120 port. de fân, 120 fuiore, 8 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantonale.

3) *Tărcăița*, cu salariu de 52 fl. 10 cub. de bucate, 80 port. de fân, 80 fuiore, 4 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantonale.

4) *Colosci-Brihani*, cu salariu de 100 fl. 8 cub. de bucate, 6 orgii de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi.

VII. În cercul inspectoratului al Meziadului :

1) *Chiscou*, cu salariu de 105 fl. 12 cub. de bucate, 30 port. de fân, 300 fuiore, 12 orgii de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi.

2) *Meziad*, cu salariu de 105 fl. 8 cubule de bucate, 150 port. fân, 150 fuiore, 8 orgii de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi.

3) *Nimăești*, cu salariu de 105 fl. 10 cubule de grâu, 5 cub. de cucuruz, $1\frac{1}{2}$ cub. de fasole, 150 port. fân, 150 fuiore, 10 fontii de lumină, 6 orgii de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantonale.

4) *Sobiș*, cu salariu de 60 fl. 8 cub. de grâu, $\frac{1}{2}$ cub. fasole, 132 port. fân, 132 fuiore, 4 fontii de lumină, 6 orgii de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi.

5) *Valca-negru inf.*, cu salariu de 100 fl. 16 cub. de bucate, cortel în natură cu grădină de legumi.

6) *Săud-Ferice*, cu salariu de 100 fl. 5 cub. grâu, 3 cub. de cucuruz, 1 cub. de fasole, 180 port. de fân, 180 fuiore, 8 fontii de lumină, 8 orgii de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi.

Recurenții pentru vre. una dintre aceste stațiuni au se-și trimiță rugărilor sale la subsemnatul Consistoriu în Oradea-mare, (Nagy-Várád) până în 22 August (3 Septevre) a. c.

Oradea-mare, 4/16 Iuliu.

Consistoriul gr. or. oradan.